

OD ISTOG AUTORA

ČOVEK PO IMENU UVE
MOJA BAKA VAM SE IZVINJAVA
BRIT-MARI JE BILA TU
PUT DO KUĆE SVAKOG JUTRA SVE JE DUŽI
POSLEDNJA PRILIKA
UZNEMIRENI LJUDI
MEDVEDGRAD

MI PROTIV VAS

FREDRIK BAKMAN

Preveo sa švedskog
Nikola Perišić

■ Laguna ■

Naslov originala

Fredrik Backman

VI MOT ER

Copyright © Fredrik Backman 2017

Translation copyright ©2021 za srpsko izdanje, LAGUNA

Za Nedu.

I dalje pokušavam da te impresioniram.

Samo da znaš.

„Neko će biti kriv za to“

Jeste li nekada videli pad jednog grada? Mi jesmo. Govorićemo kako je tog leta nasilje stiglo u Medvedgrad, ali to će biti laž, pošto je nasilje već bilo tu. Jer ponekad je ljudima toliko lako da mrze jedni druge da im je potpuno neshvatljivo kako je ikada moglo biti drugačije.

Mi smo malo mesto u šumi, ljudi kažu da nema puteva koji vode ovamo, već samo onih koji ovuda prolaze. Ekonomija kašljuca svaki put kada udahne duboko, fabrika svake godine smanjuje broj radnika, poput deteta koje veruje da se neće primetiti da se torta u frižideru smanjila ako bude uzelo tek pomalo sa svake strane. Ako biste stavili staru i novu mapu grada jednu preko druge, učinilo bi vam se da se uski pojas koji nazivaju „Centar“ skupio poput slanine u vrućem tiganju. Još imamo ledenu dvoranu, i ne bogzna šta osim nje. Ali s druge strane, ovde često kažu: A šta nam je još potrebno?

Ljudi koji su u prolazu kažu da Medvedgrad živi samo za hokej, i događa se da budu u pravu. Ponekad se možda mora živeti za nešto kako bi se preživelo sve ostalo. Mi nismo glupavi, nismo pohlepni, i o Medvedgradu možete reći svašta, ali

činjenica je da su ovdašnji ljudi čvrsti i vredni. Napravili smo i hokejaški tim koji je poput nas i na koji možemo biti ponosni, baš zbog toga što nismo kao vi. Kada ljudi iz velikih gradova kažu da im nešto deluje teško, mi se samo iskežimo: „I treba da bude teško.“ Ovde nije lako živeti, i zato smo mi uspeli u tome, a vi niste. Uvek smo ostajali na nogama, bez obzira na to kakvo je vreme. Ali onda se nešto dogodilo, i pali smo.

Jer postoji jedna priča o nama, pre ove sada, i za nju ćemo uvek snositi krivicu. Ponekad dobri ljudi umeju da urade nešto užasno u uverenju da samo štitimo ono što volimo. Jedan dečak, zvezda našeg hokejaškog kluba, silovao je jednu devojčicu. A mi smo krenuli stranputicom. Zajednica predstavlja zbir naših izbora, a kada su se dva naša deteta našla na suprotnim stranama, mi smo se svrstali na njegovu. To je bilo lakše, jer ako se ispostavi da devojčica laže, naši životi mogu da se nastave kao i pre. Kada smo saznali istinu, nešto u nama se srušilo, a srušio se i grad. Lako je reći da je trebalo sve da uradimo drugačije, ali možda drugačije ne biste uradili ni vi. Da ste se uplašili, da ste bili primorani da izaberete stranu, da ste znali šta morate da žrtvujete. Možda i niste tako hrabri kao što mislite. Možda i niste toliko drugačiji kao što se nadate.

Ovo je priča o onome što se dogodilo posle, od jednog leta do jedne zime. Baviće se Medvedgradom i susednim gradom Vresištem i time kako rivalstvo između dva hokejaška kluba može da preraste u bezumnu borbu za novac, moć i opstanak. Ovo je priča o ledenim dvoranama i svim onim srcima koja kucaju za njih, o ljudima i sportu i tome kako se oni međusobno potpomažu. O nama, koji sanjarimo i borimo se. Neki će se zaljubiti, a neki će završiti slomljeni, doživjećemo svoje najlepše dane, kao i one najgore. Ovaj grad će klicati, ali zahvatiće ga i plamen. Nastupiće jedan strašan udarac.

Zahvaljujući nekim devojčkama bićemo ponosni, a zahvaljujući nekim momcima veliki. Mladi ljudi odeveni u različite

boje boriće se na život i smrt u mračnoj šumi. Jedan automobil će voziti prebrzo kroz noć. Mi ćemo reći da je bila u pitanju saobraćajna nesreća, ali nesreće se događaju slučajno, a za ovu ćemo znati da smo je mogli sprečiti. Neko će biti kriv za to.

Oni koje volimo će umirati. Sahranićemo našu decu pod našim najlepšim drvećem.

2

„Postoje tri vrste ljudi“

Tras-tras-tras-tras-tras.

Najviša tačka Medvedgrada je jedno brdo na jug od poslednje kuće u gradu. Odatle se pogled pruža od prostranih vila na Bregu, pa pored fabrike i ledene dvorane i nešto manjih kuća poređanih u nizove u centru, sve do stambenih zgrada u Dolini. Na bregu stoje dve devojke i posmatraju svoj grad. Maja i Ana. Uskoro će napuniti šesnaest godina, i teško je reći jesu li postale najbolje drugarice uprkos međusobnim razlikama, ili možda baš zahvaljujući njima, jer jedna voli instrumente, a druga voli oružje. Uzajamni prezir koje obe gaje prema muzičkom ukusu one druge stalno dovodi do svađa, a sve to traje skoro podjednako dugo kao i njihov desetogodišnji sukob oko omiljenih kućnih ljubimaca, pa su zimus obe izbačene sa časa istorije u školi zbog toga što je Maja promrmljala: „Znaš ko je bio zaljubljenik u pse, Ana? Hitler!“ Ana je na to zaurlala: „A znaš li ti ko je bio zaljubljenik u mačke? Jozef Mengele!“

One se stalno zadirkuju i vole bez prestanka, i još od malih nogu su imale dane u kojima su se osećale kao da su njih dve

same protiv čitavog sveta. Posle onoga što se proletos dogodilo Maji, svakog dana su se osećale tako.

Upravo je nastupio jun, a ovo mesto je inače obavijeno zimom tri četvrtine godine, ali sada je stiglo leto koje će potrajati nekoliko čarobnih nedelja. Šuma koja ih okružuje opijena je sunčevom svetlošću, drveće se veselo njiše oko jezerâ, ali se u očima devojaka ne vidi zadovoljstvo. Ovo doba godine im je inače bilo ispunjeno bezbrojnim avanturama, živele su na otvorenom, u prirodi, i kasno uveče se vraćale pocepane odeće i prljavih lica, sa detinjstvom u očima. Sada je gotovo s tim. Odrasle su. Jer neke devojčice to ne odaberu, već su prinuđene na to.

Tras. Tras. Tras-tras-tras.

Ispred jedne kuće stoji jedna mama. Pakuje torbe svoje dece u auto i pita se koliko će još puta to učiniti pre nego što odrastu? Koliko će igračaka podizati s poda, koliko će plišanih životinja ređati u niz kada dođe vreme za spavanje, i koliko će izgubljenih rukavica prežaliti u obdaništu? Koliko će puta pomisliti da ako već priroda zaista želi da se ljudski rod održi, onda je dosad već trebalo da evolucija omogući svim roditeljima da im kašike za obuvanje izrastu na krajevima ruku, kako bismo mogli da dosegnemo ispod svih onih prokletih sofa i frižidera? Koliko ćemo još sati u hodnicima čekati svoju decu? Koliko će nam sedih vlasi izrasti zbog njih? Koliko ćemo života posvetiti njihovom, jednom jedinom? Šta je potrebno da bismo bili dobri roditelji? Ne mnogo toga. Samo sve. Samo baš sve.

Tras. Tras.

Gore na bregu Ana se okrenu ka svojoj najboljoj drugarici i upita: „Sećaš li se kako si ti uvek htela da se igraš da imamo decu kad smo bile male?“

Maja je klimnula glavom, ne skrećući pogled sa grada.
 „Da li i dalje želiš da imaš decu?“, upita Ana.
 Majina usta jedva da su se otvorila dok joj je odgovarala.
 „Ne znam. A ti?“
 Anina ramena se polako zgrčiše, malo od besa, malo od tuge.
 „Možda, kad budem bila stara.“
 „Koliko stara?“
 „Recimo u tridesetj.“
 Maja je dugo ćutala pre nego što je upitala:
 „Da li želiš dečake ili devojčice?“
 Ana joj odgovori kao da je čitav život posvetila razmišljanju o tome:
 „Dečake.“
 „Zašto?“
 „Zato što je svet ponekad kvaran prema njima. A prema nama je skoro uvek.“

Tras.

Mama je zatvorila prtljažnik, zadržavajući plač u sebi, jer je znala da nikada neće biti u stanju da ga zadrži ako sada bude dopustila da makar malčice izbije na svetlost dana. Bez obzira na to koliko godina imaju, ne želimo da plačemo pred svojom decom. Učinićemo sve za njih, a ona nikada neće saznati za to, jer ne shvataju razmere onoga što je bezuslovno. Roditeljska ljubav je nesnosna, bezobzirna i neodgovorna. Ona su tako sićušna dok spavaju u svojim krevetima a mi sedimo kraj njih, slomljeni iznutra. Čitav životni vek nam je sastavljen od neuspeha i griže savesti, dok istovremeno svuda postavljamo slike na kojima su svi srećni, a nikada u foto-albumima ne pokazujemo one praznine između, u kojima ostaje sve što boli. Bezglasne suze u mračnim sobama. Ležimo besani od straha pred svime što im se može desiti, svime što mogu doživeti, svim onim situacijama u kojima mogu postati žrtve.

Mama je obišla oko auta i otvorila vrata. Nije ona naročito drugačija od bilo koje druge mame. Ona voli, strepi, doživljava slomove, stidi se, ne uspeva da postigne čas ovo, čas ono. Sedela je budna pored kreveta kada je dečaku bilo tri godine i posmatrala ga kako spava i plašila se svih onih užasa koji ga mogu zadesiti, baš kao što to čine svi roditelji. Samo što nikada nije pomislila da treba se plaši i one sušte suprotnosti tome.

Tras.

Zora je, grad spava, pust je veliki put koji vodi iz Medvedgrada, ali ga pogledi devojaka ipak prate odozgo sa brda. One strpljivo čekaju.

Maja više ne sanja silovanje. Ne sanja Kevinovu šaku na svojim ustima, čitavu težinu njegovog tela kojom prigušuje njene krike, niti njegovu sobu sa hokejaškim peharima na policama i pod na kom je odskočilo dugme sa njene bluze. Sada sanja samo stazu za trčanje koja vodi oko Brega, a i sada je vidi. Kao i ono kada je Kevin tuda trčao sam, a ona iskoračila iz mraka sa puškom. Prislonila mu je cev na glavu, dok je drhtao i plakao, moleći je za milost. U snovima ga ubija, svake noći.

Tras. Tras.

Koliko puta je ova mama navela svog sina da se zakikoće? Koliko je puta on nju naveo da se nasmeje na sav glas? Sve u nama kao da se izvrne naopako kada to prvi put učine namerno, kada primetimo njihov smisao za humor. Kada se šale i kada nauče da manipulišu našim osećanjima. Ako nas vole, ubrzo potom nauče da lažu iz obzira prema našim osećanjima, i prave se da su srećni. Toliko brzo nauče šta mi želimo. Umišljamo kako ih poznajemo, ali oni imaju svoje foto-albume, a u prazninama između slika iznenada odrastu.

Koliko li je samo puta ova mama stajala kraj auta ispred kuće, gledala na sat i nestrpljivo dozivala sina? Danas ne mora. Dok je ona pakovala stvari, on je nekoliko sati čutke sedeo na suvozačkom mestu. Njegovo nekada tako mišićavo telo sada je tanko, posle nekoliko nedelja u kojima je morala na silu da ga hrani. On gleda kroz prozor, u prazno.

Šta sve mama može oprostiti svom sinu? Kako može da zna unapred? Nijedan roditelj ne pomisli da će njihov dečacić kada poraste jednog dana biti počinilac krivičnog dela. Ona ne zna kakve košmare on sada ima, ali se iz njih budi uz vrisak. Još od onog jutra kada ga je zatekla na stazi za trčanje, ukočenog od hladnoće, zanemelog od straha. Upiškio se, a suze očajanja su mu se smrzle na obrazima.

Silovao je jednu devojku, a to nikada niko neće moći da dokaže. Uvek će biti ljudi koji će tvrditi da se samim tim izvukao, da je njegova porodica izbegla kaznu. I u pravu su, naravno. Ali njegovoj mami to nikada neće izgledati tako.

Tras. Tras. Tras.

Kada je auto krenuo putem, Maja ga je pratila pogledom sa brda, znajući da se Kevin više nikada neće vratiti tu. Da ga je slomila. Uvek će biti ljudi koji će tvrditi da je samim tim ona pobedila.

Ali njoj to nikada neće izgledati tako.

Tras. Tras. Tras. Tras.

Stop-svetla su se upalila samo na tren, mama je bacila poslednji pogled u retrovizor, ka kući koja je nekad bila dom, i mrljicama lepka na poštanskom sandučetu s kog je prezime „Erdal“ skinuto slovo po slovo. Kevinov tata je sam napunio stvarima drugi auto. I on je onog jutra stajao pored mame na stazi za trčanje i posmatrao svog sina kako leži tamo sa uplakanom duksericom i umokrenim pantalonama. Njima se život raspao još mnogo

pre toga, ali je ona tek tada ugledala krhotine. Tata je odbio da joj pomogne dok je upola vukla, a upola nosila dečaka kroz sneg. Od tada je prošlo dva meseca, a Kevin za sve to vreme nije izašao iz kuće, dok njegovi roditelji jedva da su razmenili ijednu reč. Muškarci sebe definišu na mnogo preciznije ograničene načine nego žene, život ju je naučio tome, a njen muž i sin su oduvek sebe definisali kroz jednu jedinu reč: pobednici. Činilo joj se da je otac dečaku oduvek utuvljivao u glavu jednu istu poruku: „Postoje samo tri vrste ljudi. Oni koji pobeđuju, oni koji gube i oni koji to gledaju.“

A sada? Ako nisu pobednici, šta su onda? Mama je pustila kočnicu, isključila muziku, sišla na put i skrenula u jednom pravcu. Njen sin je sedeo kraj nje. Tata je seo u drugi auto, pa se sam odvezao u suprotnom pravcu. Dokumenti o razvodu već su bili poslani poštom, zajedno s pismom za školu u kom je stajalo da se tata odselio u drugi grad, dok su se mama i sin odselili u inostranstvo. Mamin broj telefona je bio naveden u dnu, za slučaj da škola ima neka pitanja, ali niko je neće pozvati. Ovaj grad će dati sve od sebe kako bi zaboravio da je porodica Erdal ikada bila deo njega.

Posle četiri sata ćutanja u autu, kada su se već nalazili toliko daleko od Medvedgrada da se više nije videla šuma, Kevin je svoju mamu upitao šapatom: „Šta misliš, hoću li moći da postanem neki drugi čovek?“

Ona je odmahнула glavom grizući se za donju usnu i zatrepatala tako jako da za tren nije videla put ispred sebe. „Ne. Ali možeš da postaneš bolji.“ Tada ju je uhvatio za ruku, drhteći. I ona ga je držala, kao da mu je tri godine, kao da visi nad ivicom provalije. Prošapatuala je: „Nikada ti neću oprostiti, Kevine. Ali nikada te neću ni napustiti.“

Tras-tras-tras-tras-tras.

To je zvuk koji se u ovom gradu čuje na sve strane. Ali možda ga možete razumeti samo ako živite ovde.

*

Trastrastras.

Na brdu su stajale dve devojčice i posmatrale auto kako se udaljava. Uskoro će napuniti šesnaest godina. Jedna od njih drži gitaru, druga pušku.

3

„Kao muškarac“

Ono najgore što znamo o drugim ljudima jeste to da zavisimo od vas. I da vaši postupci utiču na naše živote. To ne važi samo za ljude koje smo izabrali, koji nam se sviđaju, već i za sve vas ostale: idiote. Vas koji stojite ispred nas u svim mogućim redovima, koji ne umete da vozite auto kako treba, koji volite loše televizijske serije i preglasno govorite u restoranima, i čija deca uvek zaraze našu decu stomačnim virusom u obdaništu. Vas koji parkirate ukrivo i otimate nam poslove i glasate za pogrešnu partiju. Vi takođe imate uticaj na naše živote, u baš svakoj sekundi.

Gospode, koliko vas samo mrzimo zbog toga.

* * *

Za šankom paba *Medveđa šapa* ćutke sede starci. Kažu da im je negde oko sedamdeset, ali bi svakako mogli da budu i dvostruko stariji, ima ih petorica, ali imaju barem osam različitih mišljenja, i zovu ih „petorica čiča“, jer uvek stoje kraj ograde, lažu i prepiru se na svakom treningu Hokejaškog kluba

Medvedgrad. Posle toga odlaze u *Medvedu šapu*, pa za promenu tamo lažu i prepiru se, a povremeno se zabavljaju i time što jedni drugima podmeću znake nadolazeće senilne demencije: ponekad jedan drugom preko noći zamene broj na fasadi kuće, a prilično često i sakriju jedan drugom ključeve kada se malo nacvrcaju. Jednom su četvorica njih odgurali auto petog i zamenu ga istovetnim iznajmljenim kolima, samo da bi se ovaj uplašio da je kucnuo čas za starački dom kada sledećeg jutra ne bude bio u stanju da pokrene auto. Kada su išli na utakmice, plaćali bi novcem iz monopola, a pre nekoliko godina su se skoro čitavu sezonu pretvarali kako svi misle da se nalaze na Olimpijskim igrama 1980. godine, a svaki put kada ugledaju Petera Andešona, sportskog direktora Hokejaškog kluba Medvedgrad, obraćali su mu se na nemačkom i zvali ga „Hans Rampf“.* To je sportskog direktora malo-pomalo pretilo da dovede do ludila, dok je petoricu čiča uveseljavalo više nego pobjeda golom u produžetku. Stanovnici grada su često govorili kako je sasvim moguće da čiče sada već JESU senilno-dementne, i to sva petorica, ali ko bi to uopšte bio u stanju da dokaže?

Ramona, vlasnica paba *Medveda šapa*, stavila je pet viskija na šank. Ovde postoji samo jedna vrsta viskija, ali i različite vrste tuge. Čiče prate Hokejaški klub Medvedgrad od vrha od dna i nazad, kroz čitav ligaški sistem. Ceo život. Ovo će im biti najgori dan.

* * *

Mira Andešon je baš bila sela u svoj auto da se odveze u kancelariju kada je telefon zazvonio. Bila je pod stresom iz više razloga. Telefon joj je ispao pod sedište, pa je počela da psuje, uz

* Nekadašnji nemački hokejaš, a na Olimpijskim igrama u Moskvi 1980. trener nemačke reprezentacije u hokeju. (Prim. prev.)

anatomske opise vladara podzemlja za koje je Mirin muž često tvrdio da bi postideli i pijane mornare. Kada je Mira najzad dohvatila telefon, ženi sa druge strane linije bilo je potrebno nekoliko sekundi da se pribere od svih tih prideva:

„Alo?“, razdra se Mira.

„Izvinjavam se, zovem iz *S ekspresa*. Poslali ste nam mejl i tražili ponudu od nas...“, počeo žena sa mnogo takta.

„Iz... kako rekoste? '*S ekspresa*'? Ne, pogrešili ste broj!“, zaključio Mira.

„Jeste li sigurni? Meni ovde u papirima piše da...“, ponovo počeo žena, ali je Mira dotad već ponovo isпустиła svoj telefon, pa se upustila u spontani opis svega onoga što oseća u vezi sa polnim organima i oblikom glave odgovornog inženjera koji je dizajnirao telefon, a kada ga je najzad dohvatila, žena sa druge strane je učinila sebi uslugu i prekinula vezu.

Mira nije imala vremena da mnogo razmišlja o tome. Očekivala je poziv svog muža Petera, koji danas ima sastanak sa predstavnicima opštine povodom budućnosti hokejaškog kluba, a nervoza u vezi s njegovim mogućim posledicama bila je nalik na čvor koji se sve čvršće stezao u Mirinom stomaku. Kada je spustila telefon na suvozačko sedište, za tren je zatrepala pozadinska slika, sa ćerkom Majom i sinom Leom, pre nego što se ekran zaključao.

Mira je krenula autom na posao, a da se umesto toga zaustavila i pretražila „*S ekspres*“ na internetu, saznala bi da je u pitanju firma za selidbe. U gradovima kojima nije naročito mnogo stalo do svojih hokejaških klubova, možda bi to što je neko zatražio ponudu od takve firme u ime porodice Andešon zvučalo kao bezazlena šala, ali Medvedgrad nije takav grad. U tihoj šumi ne morate da vičete kako biste nekom zapretili.

Mira će to uskoro i sama proključiti, naravno, ona je pametna žena, i već dovoljno dugo živi tu. Medvedgrad je poznat po mnoštvu dobrih stvari: očaravajuće lepim šumama, poslednjem divljem predelu u zemlji gde političari iz vlade

žele samo da veliki gradovi sa okolinom sve više rastu. Ovde su ljubazni, skromni, istrajni i vredni ljudi koji vole prirodu i sport, publika koja ispunjava tribine bez obzira na to u kojoj ligi tim igra, penzioneri koji boje lica u zeleno kada krenu na utakmicu. Odgovorni lovci, vešti ribari, ljudi čvrsti poput šume i tvrdoglavi poput leda, i susedi koji pomažu onome kome je pomoć potrebna. Život ume da bude težak, ali oni se na to samo osmehnu i kažu: „I treba da bude teško.“ Medvedgrad je poznat po tome. Ali... dobro de. Grad je poznat i po nečemu drugom.

Pre nekoliko godina jedan stari hokejaški sudija je u medijima govorio o najgorim uspomena iz svoje karijere. Na drugom, trećem i četvrtom mestu nalazile su se utakmice u velikim gradovima, gde su besni navijači bacali kutijice od duvana za žvakanje, novčiće i loptice za golf na led kada im se nisu dopadale sudijske odluke. Ali prvo mesto je zauzimala jedna tesna ledena dvorana duboko u šumi, gde je sudija jednom dosudio kazneni udarac za gostujući tim u poslednjem minutu utakmice. Kada je strelac postigao pogodak i Medvedgrad izgubio, sudija je krajičkom oka pogledao ka čuvenoj tribini sa mestima za stajanje koja je pripadala Bandi, uvek ispunjenoj muškarcima u crnim jaknama koji su zaglušujuće pevali i zastrašujuće urlali. Ali tada nisu podigli glas. Banda je odjednom zanemela.

Opasnost je prvi uočio Mirin muž Peter Andešon, sportski direktor Hokejaškog kluba Medvedgrad. Pojurio je ka tehničarskoj kabini i u istom trenutku kada se oglasila pištaljka za kraj, uspeo da pogasi sva svetla. Čuvari su po mraku izveli sudije napolje i odmah ih odvezli dalje. Niko nije morao da objašnjava šta bi se dogodilo u suprotnom.

Zato su ovde dovoljne i tihe pretnje, dovoljan je poziv firmi za selidbe, a Mira će ubrzo uvideti nameru koja je stajala iza toga.

Sastanak u opštini još se nije završio, ali je nekima u Medvedgradu ishod već bio poznat.

* * *

Ispred zgrade opštine uvek se vijore zastave, jedna državna i druga sa opštinskim grbom, i političari ih vide iz konferencijske sale. Još nekoliko dana je preostalo do Ivanjdana, a tri nedelje je prošlo otkako su Kevin i njegova porodica napustili grad. Kada su to učinili, izmenili su istoriju, ne onu koja tek predstoji, već onu koja je postojala do tada. Samo što to još nije bilo očigledno svima.

Jedan od političara se nervozno zakašljao, hrabro pokušavajući da zakopča sako, iako je prošlo već pet-šest Božića otkako je poslednji put postojala teoretska mogućnost za tako nešto, pa rekao:

„Žao mi je, Petere. Ali mi smo doneli odluku da bi za region bilo najbolje da opštinske resurse usmerimo u jedan hokejaški klub. A ne u dva. Želimo da se fokusiramo na... Hokejaški klub Vresište. Bilo bi najbolje za sve, uključujući i tebe, da to jednostavno prihvatiš. Imajući u vidu... situaciju.“

Peter Andešon, sportski direktor Hokejaškog kluba Medvedgrad, sedeo je sa druge strane stola. Spoznaja o tome da je izdan bacila ga je naglavce u tamu, i jedva je uspeo da prevali preko jezika sledeće:

„Ali... nama će pomoć biti potrebna samo nekoliko meseci, dok ne budemo pronašli još sponzora, opština samo treba da bude garant za kredit u banci...“

Zaćutao je, odmah se postidevši sopstvene gluposti. Političari su, naravno, već razgovarali sa šefovima iz banke, oni su susedi, zajedno igraju golf i love losove, i ova odluka je done-sena mnogo pre nego što je Peter zakoračio u prostoriju. Kada su ga političari pozvali ovamo, pažljivo su mu skrenuli pažnju na to da je u pitanju „neformalan sastanak“. Neće biti nikakvog zapisnika. Stolice u toj prostoriji bile su naročito uske, kako bi moćnici mogli da sede na nekoliko njih istovremeno.

Peterov telefon se oglasi jednim *pling*, a kada ga je otvorio, ugledao je mejl koji ga je obavestavao o tome da je direktor Hokejaškog kluba Medvedgrad podneo ostavku. Znao je šta će se tu dogoditi, sigurno mu je već umesto toga ponuđen posao u Vresištu. Peter će udarac morati da istrpi sam.

Političari sa druge strane stola meškoltali su se s nelagodnom, a Peteru je bilo jasno šta su mislili: „Samo nemoj da se sramotiš. Nemoj da moliš i preklinješ. Prihvati ovo kao muškarac.“

* * *

Medvedgrad se nalazi kraj jednog velikog jezera, sa uskom plažom duž cele jedne strane. Ona pripada gradskim tinejdžerima u ovo doba godine, kada je toliko toplo da ljudi umalo uspeju da zaborave kako zima u Medvedgradu traje devet meseci. Usred haosa ispunjenog loptama za plažu i hormonima sedi dvanaestogodišnjak s naočarima. On se zove Leo Andešon, za šta je mali broj prisutnih na plaži znao prethodnog leta, ali sada to znaju svi, pa bacaju poglede ka njemu kao da je tempirana bomba. Nekoliko meseci ranije Leovu stariju sestru Maju silovao je Kevin, ali policija nije uspela ništa da dokaže, pa je Kevin pušten na slobodu. Grad se podelio, većina se svrstala na Kevinovu stranu, a mržnja je sve više jačala i dovela do pokušaja da celu Leovu porodicu isteraju iz grada. Bacali su kamenje s natpisom „KURVA“ u sestrin prozor, maltretirali je u školi, poslali poziv za sastanak u ledenoj dvorani na kom su pokušali da Leovog tatu smene sa položaja sportskog direktora Hokejaškog kluba Medvedgrad.

Zatim je na scenu stupio svedok, jedan dečak, Majin vršnjak, koji se nalazio u kući kada se to dogodilo, ali to nije imalo nikakvog značaja. Policija nije učinila ništa, grad je držao jezik za zubima, odrasli nisu pomogli Maji. I tako se jedne noći, nedugo potom, dogodilo nešto drugo. Niko ne zna šta tačno. Ali Kevin je iznenada prestao da izlazi iz kuće. Počele su da kruže

glasine o tome da je mentalno oboleo, a jednog jutra, pre tri nedelje, jednostavno je s porodicom napustio grad.

Leo je mislio da će posle toga sve biti bolje. A umesto toga je ispalo gore. Imao je dvanaest godina, i tog leta je naučio da će ljudi uvek pre izabrati jednostavnu laž nego komplikovanu istinu, jer laž ima jednu nadmoćnu prednost: istina mora da objašnjava sve što se dogodilo, laž treba samo da bude takva da je u nju lako poverovati.

Kada je uz najmanju moguću razliku u glasovima na onom sastanku proletoz izglasano da Peter Andešon ostane sportski direktor kluba, Kevinov tata se odmah pobrinuo za to da Kevin promeni klub i iz Medvedgrada pređe u Vresište. Ubedio je trenera, skoro sve sponzore i manje-više sve najbolje igrače juniorskog tima u to da pođu s njim. Doduše, kada je potom pre tri nedelje cela Kevinova porodica iznenada napustila grad, sve se izvrnulo naglavce, ali što je najbizarnije, ništa se nije zaista promenilo.

A šta je Leo uopšte mislio? Da će svi ostali tada uvideti kako je Kevin zapravo kriv i izviniti mu se? Da će se sponzori i igrači vratiti u Medvedgrad pognutih glava? Ma kako da ne, u toj opštini niko nikada ne pristaje da pogne glavu, jer se jednostavan uzrok mnogih među najgorim ljudskim postupcima krije u tome što nikada ne želimo da priznamo kako nismo u pravu. Što je greška veća, što su posledice ozbiljnije, to ćemo više ponosa izgubiti ako budemo ustuknuli. I zato niko to i ne radi. Odjednom su svi koji u Medvedgradu imaju vlast i novac umesto toga izabrali drugačiju strategiju: prestali su da priznaju kako su ikada bili prijatelji porodice Erdal. Počela su govorkanja, isprva oprezna, a onda i sve otvorenija, o tome kako je „taj momak oduvek bio čudan“ i „videlo se da ga čale previše pritiska“. Potom se to, sasvim neprimetno, pretvorilo u komentare poput „ta porodica nikada nije bila kao... znaš već... kao mi. Čale ionako nije odavde, on je doseljenik, na kraju krajeva.“

Kada su svi prešli u Hokejaški klub Vresište, priča je glasila da je Kevin „nepravедно optužen“ i „žrtva lova na veštice“, ali su sada svi pričali drugačiju verziju: sponzori i igrači uopšte nisu otišli u Vresište zato što su sledili Kevina, već je to zapravo predstavljalo „distanciranje“ od njega. Ime mu je izbrisano iz registra članova u Vresištu, ali je ostalo u Medvedgradu. Na taj način su odjednom svi imali priliku da se odsele dovoljno daleko kako od silovatelja tako i od žrtve, a Kevinovi nekadašnji drugari su mogli Kevina da zovu „psihopata“, ali da pritom nastave da zovu Maju „kurva“. Laži su jednostavne, istina je teška.

Hokejaški klub Medvedgrad su toliki ljudi počeli da zovu „Kevinov klub“ da je Hokejaški klub Vresište automatski izgledao kao sušta suprotnost tome. Roditelji igrača su slali opštinskim političarima mejlove u kojima se pominju „odgovornost“ i „nesigurnost“, a kada se ljudi oseće ugroženo, od toga uvek ispadne proročanstvo koje samo sebe ispunjava, incident po incident: jedne noći je neko napisao „Silovatelji!!!“ na jednom od putokaza nadomak Medvedgrada. Nekoliko dana kasnije grupu osmogodišnjaka iz Medvedgrada i Vresišta poslali su kući iz izviđačkog logora zato što su se potukli do krvi, iz tog razloga što su deca iz Vresišta skandirala „Medvedgrad: silovatelji!“ deci iz Medvedgrada.

Leo je tog dana sedeo na plaži, a pedeset metara dalje sedeli su Kevinovi stari drugari, krupni, mišićavi osamnaestogodišnjaci. Sada su na glavama imali crvene kačkete Hokejaškog kluba Vresište. Oni su na internetu pisali kako je Maja „to zaslužila“, a Kevin je očigledno nevin, jer „ko bi uopšte poželeo i štapom da dira tu drolju?“. Kao da je Maja ikada zatražila od nekog od njih da je ičim dira. Sada su isti ti momci govorili kako Kevin nikada i nije bio jedan od njih, i tu laž će ponavljati sve dok ga ne budu povezivali samo sa Medvedgradom, a ne i sa njima, jer su sebe predstavljali kao junake bez obzira na obrte u priči. Oni uvek pobeđuju.

Leo je šest godina mlađi od većine njih, i beskrajno je sitniji i slabiji, ali su mu neki njegovi drugari ipak rekli kako bi „trebalo nešto da preduzme“. Neki od tih dripaca „mora biti kažnjen“. A on mora da „bude muškarac“. Muškost je komplikovana kada imate dvanaest godina. Kao i u svim drugim uzrastima.

Zatim se nešto čulo. Glave su počele da se mrdaju na peškirimu. Po celoj plaži su vibrirali telefoni. Prvo jedan ili dva, zatim svi istovremeno, sve dok signali nisu počeli da se prepliću poput nevidljivog simfonijskog orkestra koji štимуje sve instrumente istovremeno. Stigla je vest.

Hokejaški klub Medvedgrad više ne postoji.

* * *

„To je samo klub, ima i važnijih stvari.“ To je lako reći ako mislite da se sport sastoji samo od brojki. Ali to nikada nije slučaj, a da biste to shvatili, treba da krenete od najjednostavnijeg pitanja: kako se dete oseća dok igra hokej? Odgovor na to pitanje uopšte nije težak. Jeste li nekad bili zaljubljeni? Eto, tako se oseća.

Preznojeni šesnaestogodišnjak trči duž lokalnog puta nadomak Medvedgrada. Zove se Amat. U jednoj automehaničarskoj radionici u šumi prljavi osamnaestogodišnjak pomaže svom ocu da sakupi alat i naređа gume jedne na druge. On se zove Bobo. U jednom dvorištu stoji četvoripogodišnjakinja i sa trema štira pakove u kućni zid. Ona se zove Alisija.

Amat se nada da će jednog dana postati tako dobar da će hokej izvesti njega i njegovu majku odavde. Za njega je sport budućnost. Bobo se samo nada da će imati još jednu sezonu neodgovornosti i smeha, pošto zna da će svaki njegov dan posle

toga izgledati baš kao i svaki dan njegovog oca. Za Boba je sport poslednja igra koju ima u životu.

A za Alisiju, četvoripogodišnju devojčicu koja šutira pako-ve sa trema? Jeste li bili zaljubljeni? E, to je za nju sport.

Telefoni vibriraju. Grad se zaustavlja. Ništa se ne širi brže od dobre priče.

Amat, šesnaestogodišnjak, zaustavlja se kraj puta. Šakama se odupro o kolena, grudni koš mu stiska srce: tras-tras-tras-tras-tras. Bobo, osamnaestogodišnjak, gura još jedan auto u radionicu i počinje da čekićem ispravlja ulubljenje na limenoj karoseriji: tras-tras-tras. Alisija, četvoripogodišnjakinja, stoji na tremu u dvorištu. Rukavice su joj prevelike, a palica preduga, ali ona ipak šutira pak u zid, najjače što može: tras!

Oni su odrasli u malom gradu usred velike šume, a oko njih je mnogo odraslih koji govore kako posla ima sve manje i manje, a zime su sve gore, drveće je gušće a kuće ređe, svi mogući prirodni resursi su na selu, ali pare ipak nekako uvek završe u velikim gradovima. „Jer medvedi seru u šumi, a svima drugima se živo sere za Medvedgrad.“ Zato deca lako zavole hokej, jer dok igrate, nemate vremena da mislite. Gubitak sećanja je jedna od najlepših stvari koje nam sport može pružiti.

Ali sada stižu SMS-ovi. Amat zastaje, Bobo ispušta čekić, a četvoripogodišnjakinji će ubrzo neko morati da objasni šta znači to što je hokejaški klub „bankrotirao“. I pritom se truditi da to zvuči kao da je propalo samo jedno sportsko društvo, uprkos tome što sportska društva zapravo nikada ne propadaju. Ona jednostavno prestaju da postoje. Propadaju ljudi.

* * *

U pabu *Medveda šapa* obično kažu da vrata treba držati zatvorena, „da muvama ne bi bilo hladno“. Kažu i štošta drugo:

„Ti imaš neko mišljenje o hokeju? Pa ti ne bi znao da pronađeš guzicu ni sa obe ruke u zadnjim džepovima!“ „Ti mi pričaš o taktici? Pa ti si zbunjeniji nego krava na veštačkoj travi!“ „Bekovi treba da nam budu bolji sledeće sezone? Nemoj da mi pišaš po nogama i pričaš mi da pada kiša!“ Ali danas se niko ne prepire, danas vlada tišina. Nepodnošljivo je. Ramona sipa viski u sve čaše, poslednji put. Petorica čiča od po sedamdeset i više godina kratko nazdravljaju. Pet praznih čaša jako udara po šanku. Tras. Tras. Tras. Tras. Tras. Čiče ustaju i izlaze, pa se rastaju. Hoće li sutra zvati jedni druge telefonom? A zašto bi? O čemu bi to mogli da se prepiru, ako hokejaškog kluba nema?

* * *

Ima mnogo toga o čemu se ne priča o malom gradu, ali nema nikakvih tajni ako vam je dvanaest godina, pošto tada znate gde na internetu treba nešto da potražite. Leo je pročitao sve. Sada nosi duksericu sa dugim rukavima iako je toplo. Govori kako je to zbog toga što je izgoreo na suncu, ali on samo ne želi da iko vidi ogrebotine. Ne može da prestane da se noću češe, mržnja mu se sakuplja ispod kože. Nikada se nije potukao, čak ni na hokeju, oduvek je mislio da je možda kao tata, i jednostavno nije nasilan. Ali sada čezne da se neko posvađa s njim, da slučajno naleti na njega, da mu pruži makar jedan jedini razlog da zgrabi najbliži težak predmet i smrska mu lice.

„Braća i sestre treba da čuvaju jedni druge“, to vam svi govore dok odrastate. „Nemojte da se svađate! Nemojte da se tučete! Braća i sestre treba da čuvaju jedni druge!“ Trebalo je da Leo i Maja imaju starijeg brata, i on bi tada možda mogao da ih zaštiti. Zvao se Isak i umro je pre njihovog rođenja od jedne od onih bolesti zbog kojih Leo nije u stanju da veruje kako postoji bog. Leo jedva da je uopšte shvatio da je Isak bio stvarna osoba pre nego što je napunio sedam godina i pronašao foto-album sa slikama na kojima se i on nalazio s roditeljima.

Koliko su se samo smejali na tim slikama. Snažno su se grlili, neizmerno voleli. Isak je tog dana naučio Lea svačemu, a pri tom čak nije ni postojao. Naučio ga je da ljubav nije dovoljna. To je strašan nauk kada vam je sedam godina, kao i u bilo kom drugom uzrastu.

Sada mu je dvanaest godina i trudi se da bude muškarac. Šta god to bilo. Trudi se da prestane sa grebanjem izranjavljene kože noću, trudi se da plače nečujno, čvrsto sklopčan ispod pokrivača, trudi se da mrzi, a da to niko ne vidi i ne razume. Trudi se da ubije misao koja mu sve vreme odzvanja među slepoočnicama. Braća i sestre treba da čuvaju jedni druge, a on nije uspeo da zaštiti svoju sestru.

Nije uspeo da zaštiti svoju sestru nije uspeo da zaštiti svoju sestru nije uspeo da zaštiti svoju sestru.

Sinoć se češao i grebao po stomaku i grudima, sve dok mu se na koži nije otvorio dug procep kroz koji je polako počela da navire krv. Jutros se pogledao u ogledalu i učinilo mu se da rana liči na štapin dinamita usmeren ka njegovom srcu. Zapitao se da li negde u njemu gori vatra. I koliko će još dugo goreti.

4

„Žene su uvek problem“

Starije generacije su Medvedgrad i Vresište zvali „Medved i Bik“, naročito kada su se dva grada susretala u hokeju. Bilo je to pre mnogo godina, i niko ne zna baš tačno je li Vresište još tada imalo bika kao amblem na dresovima, ili su sa time počeli tek pošto su dobili nadimak. U to doba je oko Vresišta bilo mnogo stoke, jer tamo ima više čistina, pa je i bilo lakše sagraditi fabrike kod njih kada je stigla industrija. Ljudi iz Medvedgrada bili su poznati kao vredni radnici, ali šuma je ovde bila gušća, pa su pare završile u susednom gradu južno od njih. Starije generacije su umele da u metaforama govore o tome kako su se Medved i Bik borili i na kraju uspostavili ravnotežu koja je sprečila da jedan od njih prigrabi svu moć. Možda je bilo drugačije tada, dok je posla i resursa i dalje bilo dovoljno za oba grada. Sada je teže, jer je verovanje u to da se u nasilju može uspostaviti ravnoteža uvek samo iluzija.

Nasilje nikada nije moguće kontrolisati. Mi samo priželjkujemo da je tako.